

AZ EGÉSZSÉGES VÁROSOK ZÁGRÁBI NYILATKOZATA

Egészség és egészségi egyenlőség minden szakpolitikában

Jelen nyilatkozat európai városok politikai vezetőinek tiszta és erős elkötelezettségét fejezi ki, az egészséget, az egészségi egyenlőséget, a fenntartható fejlődést és a társadalmi igazságosságot célzó tevékenységek megerősítése és végrehajtása érdekében. Az Európai Egészséges Városok mozgalom 20 éves tudását, tapasztalatát és népegészségügyi teljesítményét ünnepli és épít is arra. Kihangsúlyozza a tevékenységek folytatását és az értékes prioritásokat, valamint azonosítja az új kihívásokat, bizonyítékokat és megközelítéseket – mint ahogy kiemelte az Egészség Társadalmi Meghatározóinak Bizottsága záró jelentése, a városoknak – melyeket a városok megcéloznak és alkalmaznak munkájuk során, hogy megvédjék és elősegítsék a lakosság egészségét és jólétét. Áttekinti a WHO Európai Egészséges Városok Hálózat és az Európai Nemzeti Egészséges Városok Hálózatok 5. ötéves ciklusának (2009-2013) terveit és prioritásait, valamint bemutatja, hogy a regionális és nemzeti kormányzatok és a WHO hogyan segítheti ezeket a megközelítéseket, és ezek hogyan válhatnak hasznukra.

Mi, az európai városok polgármesterei és vezető politikai képviselői, akik összegyűltünk a 2008. évi Nemzetközi Egészséges Városok Konferencián, Zágrábban, az Egészséges Városok mozgalom ötödik ciklusa elindításának küszöbén, mely inspirálni és vezetni fogja munkánkat a következő öt évben, egyhangúlag a következő nyilatkozatot tesszük.

A tevékenységek értékei és alapelvei

1. Teljes mértékben egyetértünk, inspirációt nyerünk és megértjük a WHO egészséggel kapcsolatos álláspontját: „Az egészség legmagasabb elérhető szintjének az élvezete az egyik alapvető joga minden embernek tekintet nélkül fajra, vallásra, politikai meggyőződésre, gazdasági vagy társadalmi rangra.” Az egészség előfeltétele a jólétnek és az életminőségnek. A szegénység leküzdéséhez, a társadalmi bevonás elősegítéséhez és a diszkrimináció kiküszöböléséhez vezető folyamat mérésének jelzője. A jó egészség alapvető a fenntartható gazdasági növekedéshez.
2. Felismerjük, hogy városaink egészségért végzett tevékenysége túlmutat a jó minőségű, hozzáférhető egészségügyi ellátáson, és magába foglalja a betegségmegelőzést, az egészségi egyenlőtlenség csökkentése érdekében végzett egészségfejlesztést és módszeres tevékenységet, a nem-fertőző betegségek és balesetek rizikó faktorait, és az egészség társadalmi, gazdasági és környezeti meghatározóit.
3. Megértjük, hogy különleges vezető szerepet kell játszanunk a politikai elkötelezettség legmagasabb szinten történő biztosításában, hogy megerősítsük és növeljük erőfeszítésünket a lakosság egészségének fejlesztése és megőrzése érdekében: nyilvános platformjaink felhasználásával, hogy növeljük a betegségek alapvető okozóival kapcsolatos ismereteket a városi környezetben, és hogy alkalmazzuk az egészséges városok alapelveit, értékeit és megközelítéseit ezen kihívások megcélzása során; képességünk használatával, hogy összehozzunk és bevonjunk minden kapcsolódó kulcsszereplőt az egészség érdekében végzett tevékenységek során; és befolyásunk felhasználásával, hogy párbeszédet folytassunk minden szektorral az egészségi szempontok megjelenéséről szakpolitikájukban.
4. Megerősítjük elkötelezettségünket az Egészséges Városok egyenlőséggel, felhatalmazással, partnerséggel, szolidaritással és fenntartható fejlődéssel kapcsolatos alapelvei és értékei iránt (lásd 1. doboz); és a korábbi Egészséges Városok nyilatkozatokban és politikai közleményekben (1988-2008) bemutatott és elfogadott megközelítések iránt, melyek magunkban foglalják és helyi aspektusból vizsgálják a kapcsolódó WHO, Egyesült Nemzetek és Európai Unió egyezményeket, nyilatkozatokat, kartákat, stratégiákat és akcióterveket az egészségfejlesztés, a nem-fertőző betegségek megelőzése, az egyenlőség, az egészséges közpolitikák, és a környezet-egészségügy területén. Ezek a következőkből állnak:
 - Az Egészséges Városok Athéni Nyilatkozata (1998)
 - Akció az Egyenlőségért Európában: a WHO Európai Egészséges Városok Hálózat III. Ciklusa (1998-2002) Polgármestereinek Közleménye (2000)
 - WHO Keretegyezmény a Dohányzás Szabályozásáról (2003)
 - Az Egészséges Városok Belfasti Nyilatkozata: a Helyi Akciók Ereje (2003)
 - Egészségesebb és Biztonságosabb Várostervezés: az Egészséges Várostervezés Kihívása – a WHO Európai Egészséges Városok Hálózat és az Európai Nemzeti

Egészséges Városok Hálózatok Polgármestereinek és Politikai Vezetőinek Közleménye (2005)

- Egészséget Mindenkinek: politikai keretterv a WHO Európai Régiójának – 2005-ös felújított kiadás (WHO Európai Regionális Iroda, 2005)
- Nyerjünk egészséget: az Európai Stratégia az Nem-fertőző Betegségek Megelőzéséért és Kezeléséért (WHO Európai Regionális Iroda, 2006)
- Európai Karta a Túlsúly Elleni Küzdelemért (WHO Európai Regionális Iroda, 2006)
- Egészséget minden szakpolitikában: kilátások és lehetőségek (Stahl T et al., eds. Helsinki, Szociális és Egészségügyi Minisztérium, Finnország, 2006)
- Aalborg+10 – Inspiráló Jövők (2006)
- A Tallini Karta: Egészségi Rendszerek az Egészségért és Jólétért (WHO Európai Regionális Iroda, 2008)
- Nem-fertőző betegségek megelőzése és kezelése: a globális stratégia alkalmazása. A Titkárság Jelentése (WHO, 2008)
- Az egyenlőtlenségek megszüntetése egy generáció alatt: egészségi egyenlőség az egészség társadalmi meghatározóit célzó tevékenységeken keresztül (az Egészséges Társadalmi Meghatározóinak Bizottsága, 2008)

1. doboz: Az Egészséges Városok alapelvei és értékei

- **Egyenlőség:** az egészségi egyenlőtlenség megcélzása, a sebezhető és társadalmilag hátrányos helyzetűek igényeinek figyelembe vétele; az egészségi egyenlőtlenség méltánytalan, igazságtalan és elkerülhető oka a rossz egészségnek. Az egészséghez való jog mindenkit megillet, tekintet nélkül nemre, fajra, vallási meggyőződésre, szexuális hovatartozásra, korra, szellemi vagy mozgásbeli korlátozottságra vagy társadalmi-gazdasági körülményre.
- **Részvétel és képessé tétel:** az egyéni és kollektív jog biztosítása az emberek részére, hogy részt vegyenek a döntéshozásban, melyek hatással vannak egészségükre, egészségügyi ellátásukra és jólétükre. Hozzájárás biztosítása lehetőségekhez és képességek fejlesztéséhez a pozitív gondolkodással együtt, azzal a céllal, hogy a lakosság képessé váljon eljárni saját érdekében.
- **Partneri együttműködés:** hatékony multiszektoriális stratégiai partnerkapcsolatok kiépítése az integrált megközelítések alkalmazása, és a fenntartható egészségfejlesztés elérése érdekében.
- **Szolidaritás és barátság:** A béke, barátság és szolidaritás szellemében dolgozni az Egészséges Városok mozgalom társadalmilag és kulturálisan sokszínű városainak hálózatán, valamint megbecsülésén és elismerésén keresztül.
- **Fenntartható fejlődés:** a munka szükségessége a gazdasági fejlődés biztosítására – és minden támogató infrastrukturális igénye beleértve a szállító rendszereket – mely környezetileg és társadalmilag fenntartható: úgy megfelel a jelen igényeinek, hogy nem veszélyezteti az eljövendő generációk képességét, hogy kielégítsék saját igényeiket.

5. Ünnepeljük és elismerjük az Egészséges Városokat egy dinamikus koncepcióként és mozgalomként, mely béke és háborús időkön keresztül fejlődött, válaszolva a változó társadalmi, demográfiai és népegészségügyi helyzetekre, technológiai fejlesztésekre és új tudományos eredményekre. Új problémamegoldó megközelítések fejlődtek ki a WHO stratégiákkal és globális prioritásokkal összhangban, az Európai Régióban. Az elmúlt 20 évben az Egészséges Városok egy egyedülálló több országra kiterjedő népegészségügyi helyi akció kezdeményezésként szolgált, amely figyelembe veszi a felmerülő népegészségügyi veszélyeket és azok hatásait a városi környezetre, és válaszol azokra.

Új feladatok és kihívások

6. Erre a tudásra építünk, amikor meghatározzuk az új és folyamatos feladatokat és kihívásokat az alábbiakhoz kapcsolódóan:
 - Az egészségi egyenlőtlenség és a társadalmi kirekesztés csökkentése, speciális egészségi veszélyek megelőzése és azonosítása, különös tekintettel a sebezhető csoportokra, beleértve a gyermekeket, időseket és a bevándorló lakosságot. Az egészségi egyenlőtlenség nem csak az emberi méltóság megsértése, hanem a társadalmi stabilitás és gazdasági teljesítőképesség rizikófaktora is.
 - A nem-fertőző és krónikus betegségek, a balesetek és az erőszak terjedése, mely idő előtti halálhoz, szellemi vagy testi korlátozottsághoz, szenvedéshez és hatalmas gazdasági költségekhez vezet, elkerülhető lenne az egészséges életet és jólétet támogató tevékenységekbe és körülményekbe való befektetéssel;
 - A felmerülő népegészségügyi veszélyek, beleértve a klímaváltozást és annak hatásait a lakosság egészségére ugyanúgy, mint a városi környezetre és a kritikus infrastruktúrára;
 - Az épített környezet és az új technológiák hatása a lakosság egészségére, és az egészségi és fenntartható fejlődési szempontok integrálásának fontossága a városok és kerületek, valamint az új technológiák használatának tervezése, designja, fenntartása, fejlesztése és kezelése során.

Az Egészség Társadalmi Meghatározóinak Bizottsága Jelentése

7. Köszönettel megkaptuk az Egészség Társadalmi Meghatározóinak Bizottsága meggyőző eredményeit és ajánlásait, melyeket a „Egyenlőtlenségek megszüntetése egy generáció alatt: egészségi egyenlőség az egészség társadalmi meghatározóit célzó tevékenységeken keresztül” kiadványban emeltek ki (WHO, 2008). Különösen üdvözljük ajánlásukat, mely szerint az egészséget és az egészségi egyenlőséget a városi önkormányzatok, és a tervezési tevékenység középpontjába kell helyezni. Büszkék vagyunk, hogy az Egészséges Városok korán felismerte az egészség társadalmi meghatározóinak jelentőségét és az azzal kapcsolatos tevékenységek fontos helyet kaptak terveiben. A Bizottság által bemutatott új eredmény (2. doboz) nem csak inspirációt és szilárd kiinduló alapot nyújt nekünk az 5. ciklus egészséget és egészségi egyenlőséget minden helyi szakpolitikában elv felé mutató tevékenységekhez (lásd 8. pont), hanem lehetőséget is ad arra, hogy hozzájáruljunk nemzeti és globális erőfeszítésekhez a társadalmi igazságtalanság legyőzésében.

2. doboz: Az Egészség Társadalmi Meghatározóinak Bizottsága: átfogó ajánlások és alapelvek a tevékenységekhez

- A napi életkörülmények fejlesztése: A körülmények melybe az ember beleszületik, melyben felnő, él, dolgozik és megöregszik
- A hatalom, pénz és erőforrások egyenlőtlen elosztása elleni küzdelem: a napi életkörülmények strukturális mozgatói – globális, nemzeti, regionális és helyi szinten
- A probléma felmérése és megértése, valamint a tevékenységek hatásának vizsgálata: a tudástár kiterjesztése, egy olyan szaktudás kifejlesztése, amely képzett az egészség társadalmi meghatározóinak területén és a nyilvánosság tudásának növelésében az egészség társadalmi meghatározóiról.

A WHO Európai Egészséges Városok Hálózat 5. Ciklusának kötelezettségei és témái

8. Ezúton vállaljuk a politikai elkötelezettség és szolidaritás megerősítését annak érdekében, hogy elérjük az egészséget és egészségi egyenlőséget minden szakpolitikában, mint a WHO Európai Egészséges Városok Hálózat V. Ciklusának átfogó célját, valamint egyetértünk azzal, hogy az V. Ciklusban végzett tevékenységeink prioritásai az alábbiakhoz fognak kapcsolódni:
 - Az egészséget, egészségi egyenlőséget, társadalmi igazságosságot és fenntartható fejlődést a városaink fejlesztésére, valamint az egészséghatások felmérését és a képességek fejlesztését célzó megfelelő folyamatok bevezetésére vonatkozó jövőkép alapértékeivé tenni, mely által lehetővé válik, hogy minden szektor maximálisan hozzájárulhasson ehhez a célhoz;
 - Az etikus kormányzás elősegítése értékeken alapuló döntések és stratégiák alapján, melyeket az átláthatóság és felelősségre vonhatóság erős rendszerei segítenek;
 - Polgári vezetői képességünk használata a stratégiai partnerek, kulcsszereplők és különböző szervezeti erőforrások összehozására és a köztük lévő kommunikáció fejlesztésére, a kockázati tényezőket eredményező élet-, társadalmi, gazdasági és környezeti feltételek javítása érdekében, melyek kedvezőtlenül befolyásolják fizikai és mentális egészségünket és jólétünket;
 - Példát mutatni, kiállni és aktívan segíteni az egészséget és az egészségi egyenlőséget minden szakpolitikában, valamint a köz-, vállalati és önkéntes szektor által kezdeményezett akciótervek érdekében;
 - Integrált és módszeres megközelítések népszerűsítése speciális célokkal és mérhető eredményekkel, ahol alkalmazható, az egészség és a szervezeti változások fejlesztése érdekében, melyek támogatják az interdiszciplináris és interszektoriális munkát.
9. Vállaljuk, hogy erőfeszítéseinket a WHO Európai Egészséges Városok V. Ciklusának a WHO és együttműködő intézmények által támogatott fő témáira (3. doboz) fókuszáljuk valamint tapasztalataink megosztására az összes európai és azon kívüli város hasznára.

3. doboz: A WHO Európai Egészséges Városok Hálózat V. Ciklusának fő témái

A fő témák választéka lehetőséget nyújt arra, hogy a városi egészséggel kapcsolatos prioritásokon dolgozzunk, melyek minden európai város esetében relevánsak. A témák, melyek az egyes városok számára különösen ajánlottak és/vagy kihívást és új megoldások használatának szükségességét jelentik, az innovatív népegészségügyi tevékenységben, különösen kiemelt fontosságúak. Az Egészséges Városok ösztönzi és támogatja az új ötletekkel való kísérletezést a koncepciók kifejlesztésére és azok eltérő szervezeti környezetekben való megvalósítására.

1. Gondoskodó és támogató környezetek létrehozása

Egy egészséges város, minden lakosa számára részvételt biztosító, támogató, érzékeny és fogékony a lakosság változatos igényeire és elvárásaira.

2. Egészséges élet

Egy egészséges város, olyan feltételeket és lehetőségeket biztosít, melyek ösztönzik, lehetővé teszik és támogatják az egészséges életmódot bármely társadalmi csoportba és korosztályba tartozó ember számára.

3. Egészséges városi környezet és tervezés

Egy egészséges város olyan fizikai és épített környezetet nyújt, amely ösztönzi, lehetővé teszi és támogatja az egészséget, a rekreációt és a jólétet, a biztonságot, a társadalmi kapcsolatokat, a hozzáférhetőséget és a mobilitást, a büszkeséget és a kulturális identitást, valamint fogékony minden lakosa igényére.

Partnerség

10. A városok nem cselekedhetnek egyedül. A WHO Európai Régiójában, kulcsszerepet kell játszaniuk a nemzeti és regionális kormányzatoknak. Befolyásolják a modernizáció, a sokszínű gazdasági fejlődés és a városfejlesztés mintáinak ütemét és fenntarthatóságát. Emellett ők biztosítják az egészség és az egészségi meghatározók pénzügyi és jogi keretét. Ezért felkérjük az:

- Európai Régió nemzeti és regionális kormányait, hogy:
 - ismerjék fel a nemzeti egészségi döntések helyi dimenziójának fontosságát, és ismerjék el, hogy a városok jelentősen hozzájárulhatnak a nemzeti stratégiák fejlesztéséhez és eléréséhez az egészség, egészségi egyenlőség és fenntartható fejlődés területén;
 - a nemzeti egészségstratégiáik elkészítésében használják a városok tapasztalatait és ismereteit a egészséges helyi feltételeinek vizsgálata és az azokra való reagálás során interszektoriális és részvételen alapuló megközelítések használatával;
 - vizsgálják hogyan tehetők további források és jogi eszközök (ahol lehetséges) elérhetővé az egészségi egyenlőséggel és fenntartható fejlődéssel kapcsolatos döntések támogatására;
 - támogassák az európai nemzeti Egészséges Városok hálózatokat koordinációs és képességfejlesztő szerepükben;
 - ösztönözzék a tagállamok helyi önkormányzati képviselőinek részvételét a WHO testületeinek ülésein és egyéb kapcsolódó nemzetközi fórumokon;

- A WHO Európai Regionális Irodáját, hogy
 - nyújtson stratégiai irányítást és technikai segítséget a WHO Európai Egészséges Városok Hálózat V. Ciklusának (2009-2013) feladatait célzó tevékenységekhez;
 - ösztönözze, tegye lehetővé és koordinálja a képességfejlesztést és hálózati együttműködést az egészséges városok számára az európai régió minden tagállamában, különösen azokra akik eddig még nem voltak tagjai az Egészséges Városok mozgalomnak;
 - támogassa és ösztönözze a helyi akció elemek fejlesztését és ismerjék fel a helyi önkormányzatok szerepét minden kapcsolódó WHO stratégiai célkitűzésben és technikai területen;
 - ösztönözze más szakmák és tudományágak magasabb szintű bevonását az Egészséges Városok feladataiba, felismerve fontos hozzájárulásukat az egészséghez és jóléthez.

Mi, az európai városok polgármesterei és vezető politikai képviselő, akik összegyűltünk a 2008. évi Nemzetközi Egészséges Városok Konferencián Zágrábban, 2008. október 18-án, hisszük, hogy az értékekkel, alapelvekkel és tevékenységekkel kapcsolatos elkötelezettségeink teljesítése, melyeket jelen Zágrábi Nyilatkozatban kiemeltünk, olyan változásokat hoz, melyek lényegesen javítják lakosaink egészségét és jólétét, valamint jelentősen csökkentik a társadalmi igazságtalanságot, mely oly sok életet követel és oly sok emberi szenvedésért felelős Európában és azon kívül is.